

ÖZGÜRLÜĞÜN PEŞİNDE

ATILLA YAYLA

Şöyleşi: Oğuz Turan Yayla

LiBeRtE

Özgürlüğün Peşinde Atilla Yayla
Söyleşi: Oğuz Turan Yayla

ISBN 13: 978-975-6201-72-5

Liberte Yayınları® / 173
1. Baskı: Mayıs 2013

© 2013, Liberte Yayınları®

Yayına Hazırlayan: Selçuk Durgut
Sayfa Düzeni: Liberte Yayınları
Kapak Tasarımı: Muhsin Doğan
Kronoloji: Özlem Çağlar-Yılmaz
Montaj: Merkez Repro
Baskı: Tarcan Matbaası

Adres: Zübeyde Hanım Mah. Samyeli Sok. No: 15, İskitler, Ankara
Telefon: (312) 384 34 35-36 | Faks: (312) 384 34 37 | Sertifika No: 25744

LiBeRtE
liberteyayingrubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara
Telefon: (312) 230 87 03 | **Faks:** (312) 230 80 03
Web: www.liberte.com.tr | **E-mail:** info@liberte.com.tr
Sertifika No: 16438

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Oğuz Turan Yayla, muhtelif belgesel ve reklam filmlerinde yönetmen yardımcılıkları yapmıştır. Portakal Film’de çalışırken 2011 yılında Liberal Düşünce Topluluğu için “Taraf Gazetesi” belgeselini hazırlamıştır. Ankara Cumhuriyet Lisesi’nden mezun olduktan sonra bir yıl Buckingham Üniversitesi’nde semiyotik eğitimi alan Oğuz Turan Yayla hâlen Bilgi Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümü’nde lisans eğitimine devam etmektedir.

Atilla Yayla, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden lisans (1980), yüksek lisans (1982) ve doktora derecelerini (1986) alıp Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Plato Meslek Yüksekokulu’nda öğretim üyeliği yapmıştır (1986-2012). Profesör Yayla halen İstanbul Ticaret Üniversitesi’nde öğretim üyesidir.

TDV, TSID, Mont Pelerin Cemiyeti gibi kurumlarda üyelikleri bulunan Yayla aynı zamanda Liberal Düşünce Topluluğu’nun kurucularından olup bu topluluğun yönetim kurulu başkanlığını 2009 yılına kadar yürütmüştür. York Town Internet University ve Center of New Europe üyesi olan Yayla Büyük Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri’nde birkaç defa farklı üniversitelerde misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur.

Çeşitli gazete ve dergilerde Atilla Yayla’nın düzenli olarak yazıları yayınlanmaktadır.

Eserleri:

Terörizm Üzerine (1990)

Liberal Bakışlar (Liberte Yayınları, 1993)

Sosyal ve Siyasal Teori (Derleyen) (Siyasal Yayınları, 1994)

Refah Partisi Üzerine (Melih Yürüşen ile birlikte) (1996)

Siyasi Partiler Araştırması (Melih Yürüşen ile birlikte) (1996)

Siyaset Teorisine Giriş (1998) (3. Baskı: Kesit Yayınları, 2012)

İslam, Civil Society and Market Economy (Derleyen) (Liberte Yayınları, 1999)

Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi (Liberte Yayınları, 2000)

Özgürlük Yolu: Hayek’in Sosyal ve İktisadi Felsefesi (Liberte Yayınları, 2000)

Demokrasiyi Koruma Kılavuzu (Liberte Yayınları, 2001)

Fikir Hareketleri ve Liberal Düşünce Topluluğu (2003) (2. Baskı: Liberte Yayınları, 2013)

Piyasa Medeniyeti (Derleyen) (Liberte Yayınları, 2004)

Siyasi Düşünce Sözlüğü (2005) (5. Baskı: Adres Yayınları, 2011)

İki Cumhuriyetin Kavgası (Liberte Yayınları, 2007)

İktisat ve Hayat (Liberte Yayınları, 2007)

Kemalizm (Liberte Yayınları, 2008)

Liberalizm-Demokratik Tartışması (Etyen Mahçupyan’la beraber) (Liberte Yayınları, 2008)

Hayek’in Liberalizm Anlayışı (Kesit Yayınları, 2012)

İÇİNDEKİLER

1	ŞAHSİ BİR HİKÂYEDEN LİBERAL DÜŞÜNCE TOPLULUĞU'NA.....	9
2	LDT HAKKINDA SORULAR VE DOĞRULAR.....	153
Ek	20 YILDA LİBERAL DÜŞÜNCE TOPLULUĞU: BİR ENTELEKTÜEL HAREKETİN KRONOLOJİSİ: 1992-2012.....	237
	DİZİN.....	275

Özgürlüğün Peşinde için söyleşi sırasında Oğuz Turan Yayla ve Atilla Yayla (Beşiktaş, İstanbul, 2012)

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAHSÎ BİR HİKÂYEDEN LİBERAL DÜŞÜNCE TOPLULUĞU'NA

Oğuz Turan Yayla: *Sohbetimiz öncesinde seni epeyce duygulanmış ve heyecanlanmış görüyorum. Doğru mu?*

Atilla Yayla: Doğru değil desem, yalan olur. Hem duygulu, hem heyecanlıyım. Liberal Düşünce Topluluğu'nun 2012'de yirminci yılını tamamlamış olması beni hayli duygulandırdı.

Anlaşılan LDT'nin senin için olgusal olduğu kadar duygusal bir boyutu da var!

Elbette. Başka türlü olabilir miydi, bilmiyorum. İlk gününden itibaren LDT vakasının tam göbeğindeyim. Sana bazı kişisel bilgiler vereyim. LDT bugüne kadar 30 kadar liberal düşünce kongresi yaptı. Ben bunların hiçbirini kaçırmadım, hepsine katıldım. Derneğin kanunen iki yılda bir yapılması gereken

tüm genel kurullarında hazır bulundum. *Liberal Düşünce* ve *Piyasa* dergilerinin birçok sayısının hazırlanmasına ve kitapların çoğunun yayımlanmasına katkıda bulundum.

LDT çevrelerinde bu bakımdan rekor sende mi?

Sanırım öyle! Ama zamanla rekorum kırılabilir.

Duyguyu anladım, heyecan niye?

Heyecan genel olarak insan hayatının önemli bir unsuru. Heyecanların tamamen kaybedildiği bir hayat yaşanmaya ne

Liberte tarafından yayınlanmış, birçoğunun çevirmenlik, editörlük ve redaktörlüğünü yaptığı boyunca kitap ve dergiyle.

kadar değer, tartışılır. LDT benim için hep hayatımın son yirmi yılındaki önemli heyecan kaynaklarından biri oldu. Genel olarak kurulması, gelişip serpilmesi. Özel olarak yeni kitapların yayımlanması. Dergiye hiç beklenmedik güzel bir makalenin gelmesi. Derginin yeni bir sayısının piyasaya çıkması, yeni bir liberalin keşfi veya potansiyel bir li-

beral ile tanışılması... Bunlar ve bunlara benzer şeyler bana her zaman heyecan verdi.

Heyecan demek enerji demektir derler. Öyle oldu mu?

Evet. Heyecan benim şahsen LDT için harcadığım enerjinin ana kaynaklarındandı, hâlâ da durum aynı.

Yirminci yılın tamamlanmış olmasını çok mu önemli buluyorsun?

Elbette. Belki daha sonra neden böyle düşündüğümü açıklama ve ayrıntılara girme imkânı bulurum.. Bu işlerden ve LDT'nin hikayesinden haberdar biri olarak sana da bir fikir akımının yirminci yılını tamamlamış olması anlamlı ve önemli görünmüyor mu?

Olabilir, ama bu hususta daha sağlam bir değerlendirme yapabilmek için sadece yaşa değil, başka unsurlara da bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Haklısın.

Neyse, soruları daha çok ben sormalıyım herhalde. LDT üzerinde çeşitli türlerde ve çaplarda yazılar kaleme alınıyor. Bunlarda LDT hakkında tespit, yorum ve değerlendirmeler yapılıp bazı iddialar ileri sürüldüğü gibi senin şahsın hakkında kimi şeyler söylendiği de oluyor. Bir eleştiri LDT hakkında çok yazdığın, hatta yazmayı abarttığın. Böyle mi yapıyorsun? Yapıyorsan niçin yapıyorsun?

Mühim ve etraflıca açıklanmaya muhtaç bir mevzuya temas ettin.

Biliyorsun, ortaya çıkartmaya çalıştığımız şey bir akademik yazı değil, bir sohbet. Adıyla müsemma olması için benim de aktif olmam, pasif dinleyici rolünü üstlenmeyip gerektiğinde müdahil olmam, sohbeti yönetmem, hatta gerekirse şeytanın avukatlığını yapmam gerekiyor. Bunu aklında tutarak konuşmanı isterim.

Senden rol çalmaya niyetim yok. Zaten, tarzın diyalog olması benim de tercihim. Bahsettiğin şekilde ilerlemek beni yalnızca mutlu eder.

Öyleyse adım adım ilerleyelim, lütfen!

Peki. Sözüne ettiğin türden eleştirilerden haberdarım. Hatta senin bilmiyor olabileceğin bir şeyi de söyleyeyim. Bu tür değerlendirme ve eleştiriler sadece LDT dışından değil LDT içinden de geliyor.

Bu durumda bu eleştiriyi daha bir ciddiye alman gerekiyor.

Evet, ben de öyle yapıyorum. Hem LDT tarihi, hem kendi kişisel entelektüel tarihim hakkında gerektiğinde yazmaya ve konuşmaya çalışıyorum. Özellikle yazmanın şart olduğunu düşünüyorum.

Söz uçar, yazı kalır diye mi?

Kesinlikle. Üstelik sadece kendim yazmakla kalmıyorum, başka arkadaşları da yazmaya teşvik ediyorum. Yani, LDT hakkında yazmak ve konuşmak günahsa günahım, ayıpsa ayıbım hayli büyük.

Bu teşvikler ise yararsa, zamanla LDT tarihi ve LDT'lilerin ki-

şisel hikâyeleri hakkında epeyce yazılı malzeme ortaya çıkacak demektir.

Umarım ve dilerim öyle olur. Malum, yazmada kusurlu, eksikli bir toplumuz. Her konuda az yazıyoruz. Akademik konular yanında hatıralar, otobiyografiler alanında da maalesef durum bu.

Tekrar niye LDT hakkında “çok” yazdığına dönsek...

Dönelim. LDT Türkiye’de 20. Yüzyıl’ın son çeyreğinin ve 21. Yüzyıl’ın başlarının en önemli fikrî ve akademik fenomeni. Daha şimdiden hakkında lisans ve yüksek lisans seviyesinde araştırmalar yapılıyor. Eminim gelecekte doktora tezlerine de konu olacak, çeşitli yönleriyle...

LDT’nin son zamanların en önemli fikrî fenomeni olup olmadığı hakkında şahsen bir değerlendirme yapmayı belki de sonraya bırakmalıyım. Ama ben de LDT’nin epeyce ilgi çektiğini ve yüksek lisans çalışmalarına ilaveten lisans seviyesinde bitirme ödevlerinde-tezlerinde de ele alındığını biliyorum. Yine de bu senin “çok” yazdığın iddialarına, yoksa ithamlarına mı demeliyim, muhatap olmanla ilgili tatminkâr bir açıklama değil sanki.

Henüz değil. Sadece konuya girmeye çalışıyorum. Senin ve benim tespitlerim gösteriyor ki, ortada LDT diye bir olgu var.

Bunu inkâr edecek veya önemsemeyecek birinin olacağını sanmıyorum.

Çok iyimsersin.

Senden öğrendiğimi itiraf edebilir miyim?

Teveccühün...

LDT hakkında çok yazmana dönersek...

O zaman şunları görürüz. LDT, türünün Türkiye’de hem tarihi hem aktüel olarak az bulunan bir örneği. Tipik ve vasıfları belirgin bir fikir hareketi.

Hareket ve fikir. İkisi bir arada tuhaf görünmüyor mu?

Haklısın. Hareket kelimesini kullanmamı anlatım kolaylığı sağlama çabama veya ağız alışkanlığıma ver.

Affettim.

Çok bağışlayıcısın.

Yine senden öğrendim desem.

Neyse, birbirimize iltifatı bırakıp sadede gelelim. LDT önemli işler yaptı. En başta, Türkiye’nin karışık, karmaşık siyasî ve fikrî ortamında doğmayı, yirmi yıl boyunca istikrarlı bir çizgi-de varlığını korumayı ve ilkeli bir çizgi izlemeyi başardı.

Yani, LDT’nin en büyük başarısı bizzat kendisi mi?

Bu sorudaki hinliği anlamadığımı sanma. İlkesiz bir siyasetçi-den rol çalırırsun.

Şaka şaka.

Belki daha sonra konuşacağız...

Onu ben bilirim...

LDT yirmi yıl içinde ülke içinde bir ekol yarattı, dünyadaki en önemli fikir ekolünü muazzam bir gayretle bu topraklara taşıdı ve büyük bir başarıyla temsil etti. Bu çerçevede, yüzlerce insanın fikrî ve akademik olarak liberal fikirlerle tanışmasına, onları öğrenmesine ve benimsemesine zemin hazırladı. Yüzlerce kitap yayımladı, yayımlattı. *Liberal Düşünce* dergisini on altı yıldır başarıyla çıkarıyor.

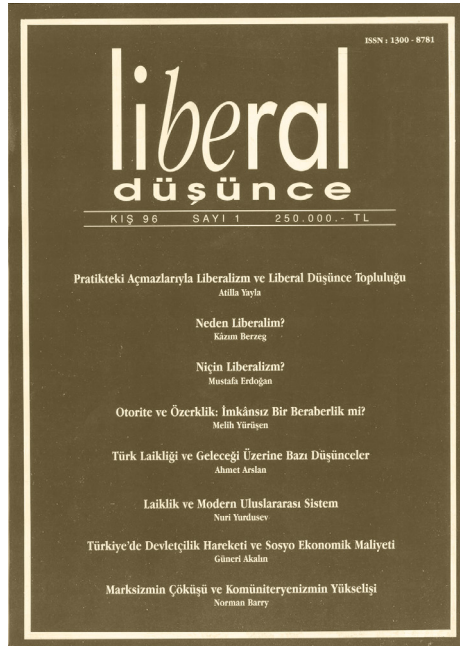
Bunların hiçbirini yok saymak mümkün değil.

Binlerce seminer, panel gerçekleştirdi. Onlarca sempozyum düzenlendi. Otuz civarında bilimsel kongre yaptı. Son çeyrek asırda, özellikle 1990'ların ortalarından itibaren, LDT mensupları Türkiye'nin geçici ve kronik sorunları konusunda dikkate alınan, etkili olan, ihmal edilemeyecek fikirler ve öneriler beyan etti.

Yorulmuş olmalısınız.

Şahsen değil. Ayrıca arkadaşlarımın çoğunda da yorgunluk emaresi görmüyorum.

Liberal Düşünce dergisinin 1996 Kış'ında yayınlanan ilk sayısının kapağı

Bu faaliyetleri ve onların ürünlerini ben de biliyorum. Buradan nereye varacaksın?

Türkiye’de LDT diye bir gerçeğin var olduğunu ispatlanmış saymaya. Biraz önce “çok iyimsersin” demiştim ya! Bu sözle şunu kastettim: Türkiye’de kötü niyetli ve karakteri sorunlu insanlar da var...

Her yerde olduğu gibi...

İşte bunlar, ortadaki gerçeğe rağmen, LDT yokmuş, hedefleri istikametinde hiç çaba sarf etmemiş ve ortaya hiçbir ürün koymamış gibi yazıp konuşabilir.

Yok artık!

Liberal Düşünce dergisi piyasaya dağıtımdan önce tek tek poşetlenirken

İhtimallerden bahsetmiyorum. Olandan söz ediyorum. İstersen örnekler verebilirim.

Bunu belki başka bir bağlamda yapsak daha iyi olur.

Tamam. Şimdi benim niye LDT hakkında yazmayı sadece sevmekle kalmayıp adeta bir görev telakki ettiğim ortaya çıkıyor.

Yani sen LDT vardır demek için mi LDT hakkında yazıyorsun? Amacın bu mu?

Amaçlarımdan sadece biri bu. LDT vardır, ayaktadır, çalışmakta ve üretmektedir demek için yazıyorum. Bu gerçeği bazılarının gözüne sokmak, yüzüne çarpmak, kafasına çakmak için yazıyorum.

Kızdın galiba!

Biraz. Ama kızmak benim üretkenliğimi artırıyor.

Sahi mi, nasıl?

Bir örnek vermeme ister misin?

Lütfen, ama kısa olsun, konuyu dağıtmayalım, sohbetin düşünce disiplinini bozmayalım.

Seni üzmemek için hikâyeyi kısa keseceğim. Yıl 2008. Eylül ayı sonları veya ekim ayı başları. Ankara'da evde bir akşam televizyon kanallarının haber bültenlerini dinliyordum. Finansal krizle ilgili karamsar haberler televizyondan çıkıp salonu işgal ediyordu. Haberlerde ve yorumlarda krizin bütün suçunun piyasa ekonomisinde olduğu söyleniyordu. Aç gözlülük, regülasyon eksikliği, ahlâksızlık vs. suçlanıyordu. Aslında krizin kaynağının iddia edilen şeyler olmadığını, krizi Amerikan devletinin icratlarının çıkarttığını bildiğim için bir taraftan kızılıyordum bir taraftan gülüyordum. O kanal senin bu kanal benim haberleri dinlerken bir ara kendime sordum: Bu dezenformasyona, çarpıtmaya, karalamaya ve akıl tutulmasına karşı ne yapmalıyım? Kitap yazmak uzun ve zor bir iş. En iyisi iyi bir iktisat ders kitabı

çevireyim dedim. Birkaç hafta önce Tokyo’da MPS’ toplantısında görüştüğüm arkadaşım Mark Skousen’in gönderdiği *Economic Logic* kitabı da yeni elime geçmişti. Hemen masanın başına oturdum. Aile halkına dedim ki, “Bu masa bu kitabın çevirisi bitene kadar bana ait. Buna müsaade edin ve beni rahatsız etmeyin”. Sağ olsunlar, eşim ve çocuklarım anlayışla karşıladılar. Masayı ve salonu aylarca işgal ettim. Sekiz ay sonra 700 sayfalık kitap Türkçe olarak *Mikro İktisat* ve *Makro İktisat* adıyla iki cilt olarak piyasadaydı. Bu kitap kızgınlığımın bir ürünü oldu.

Hımm... Demek ki seni kızdırmak lazım.

Her kızgınlık bir hayra vesile olmayabilir.

Peki, inkârcılara LDT’nin varlığını kanıtlamak çok mu önemli ki, LDT hakkında neredeyse her fırsatta yazıyorsun.

Yerine göre. Öyle üzücü olaylar ve tavırlarla karşılaştığım oluyor ki, bu yanlışlığı gidermek için onlarca cilt yazasım, saatlerce konuşasım geliyor.

Onlarca cilt yazmak mı, saatlerce konuşmak mı?

Belki de. Ayrıca, varlığı ispatlama çabasına, varlığın doğru tanınmasını ekleme çabası da eklenince, LDT hakkında yazmak daha anlamlı oluyor.

Varlığın doğru tanınması ne demek?

Biraz felsefi bir kavramlaştırma oldu galiba. O da var, ama kas-

* Mont Pelerin Society (<http://www.montpelerin.org>)

tettiğim şey LDT' yle ilgili olguların çarpıtılmaması, bilgilerin yamultulmaması, LDT' ye ve mensuplarına böylece haksızlık yapılmaması.

Bunlar da mı oluyor?

Hem de nasıl. Bazılarını anlatsam çok şaşırırsın.

Vaktimiz de, sabrımız da var. Acele etmeden ilerleyelim.

Doğrusu bu. LDT' nin var olduğunu görmezden gelemeyen veya zaten böyle bir niyeti de olmayan bazıları onun tarihi ve fonksiyonlarıyla ilgili yalan yanlış şeyler yazabiliyorlar. Bazen düzeltilmesine rağmen hatalarını tashih etmiyorlar.

Kötü niyet mi, eksik bilgi mi onlara bunu yaptırıyor?

Bazen biri, bazen diğeri. Bazen her ikisi.

O zaman, yazmanın bir amacı, sağlam, doğru ve güvenilir bilgi birikimini arttırmak olmalı.

Tam da söylediğin gibi. Şimdi LDT var ve aktif. Umarım daha çok uzun süre böyle kalır, 100. yaşını da görür. LDT gayet aktif ve etkili. Bundan dolayı ilgi çekiyor, hakkında araştırmalar yapılıyor, yazılar yazılıyor. Bunların müelliflerinin bilgiye ihtiyacı var. Bu bilgi nereden gelecek? Yazarlar bilgiyi ya hazır bulacaklar ya da kendileri üretecekler. Aslında her ikisine de ihtiyaç var ve bu iki tür bilgi birbirlerini bütünleyici. Bu durumda LDT mensupları, LDT' de bir hikayesi olanlar, sahip oldukları bilgiyi yazıya aktarmalı veya şahit oldukları olgu ve

olayları bilgiye dönüştürmeli ki, birinci elden bilgi kaynakları oluşsun ve bilgi miktarı artsın.

Mantıklı bir açıklama gibi görünüyor. Peki, bu açıdan durum çok mu umutsuz?

Yooo, hiç değil. Benim tavrım bir ölçüde “pre-emptive atak”, yani yanlışların ve haksızlıkların önünü kesmeye yönelik bir hamle sayılabilir. Biliyorsun, LDT mensuplarının yaş ortalaması hayli düşük. Kendi yaşı da öyle. Sadece 20 yaşında. Bu bir fikir akımı için çok küçük bir yaş. Yıllar geçtikçe, benim kadar veya benden az ya da çok yazanlar olacaktır. Bundan yirmi-otuz yıl sonra LDT hakkında epeyce bir öz-tarih malzemesi olacağına eminim.

Umarım öyle olur. LDT'nin bütün LDT mensupları için bir şahsî yönünün, daha doğrusu herkesin LDT'de bir şahsî hikâyesinin bulunduğunu düşünüyorum.

Çok doğru bir tespit.

O zaman, sohbetin bu noktasında senin şahsî hikâyene dönüp, oradan tekrar LDT'nin bugününe gelmemiz uygun ve yararlı olur mu?

Sanırım olur.

Sürpriz bir soruyla devam edeyim: Liberal olunur mu, doğulur mu?

Bu soruyla, en azından bu şekliyle, daha önce hiç karşılaşmadım.